

שיעורי רשק תורה

היכלי תורה

יום וערש"ק הוקת כט סיון תשע"א ♦ דף היומי בבלי: חולין ה ירושלמי: עירובין מח

ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו ואת ארצו...

נושאי הדף בעלון

- צירוף מחלל שבת למניין.....חולין ה
- חששות שהתגלו בדורות האחרונים.....חולין ו
- שימוש ב'שמות' ובספר יצירה.....חולין ז
- כמה מעלות הם שיעור 'יד סולדת בו'.....חולין ח
- סגולה לידע לכתוב חידושי תורה.....חולין ט
- נטילת ידיים ממים מגולים.....חולין י
- 'כפרות' שנמצא בה טריפה.....חולין יא
- כפתור ופרח.....עמוד 5

בגמרא: מכדי, סיחון ועוג אחי הוו, דאמר מר, סיחון ועוג בני אחיה בר שמחזאי הוו, מאי שנא מעוג דקמסתפי, ומאי שנא מסיחון דלא קמסתפי. (נדה סא.).

תמיהת הגמרא מדוע ירא משה מעוג יותר מאשר ירא מפניו של סיחון, לכאורה אינה צריכה סיוע ממה שהיו סיחון ועוג אחים. מה שהקדימה הגמרא ללמד שסיחון ועוג בני אחיה בר שמחזאי היו, ורק מכח זה הקשתה במה היה עדיף כחו של עוג משל סיחון אחיו, טעון הסבר.

והנה בילקוט פירשו את יראתו של משה רבנו מפני עוג: כשבא משה לעשות עמו מלחמה, נתירא ממנו, אמר: אני בן ק"כ שנים, והוא בן ת"ק שנה, אילולי שיש לו זכות לא חיה כל אלו השנים, אמר הקדוש ברוך הוא למשה 'אל תירא אתו'. מאליו מובן עתה מדוע הוצרכה הגמרא להקדים וללמדנו שסיחון ועוג אחים היו בני אחיה בן שמחזאי, שאם לא כן מניין לגמרא להכריח שמשה חש מפניו של עוג שמא תעמוד לו זכותו של אברהם אבינו, אולי היתה יראתו ממנו מפני שהיה זקן ממנו בשנים רבות כל כך, שלא תעמוד לו כעת במלחמתו עם בני ישראל.

אולם אחר שלמדנו לדעת שסיחון ועוג אחים היו ואביהם היה ממתית המבול, אין אנו יכולים לומר כן, שהרי גם סיחון קשיש היה משה בשנים רבות, לכן תמהה הגמרא: מכדי, סיחון ועוג אחי הוו וכו', מאי שנא מעוג דקמסתפי ומאי שנא מסיחון דלא קמסתפי.

עפ"י חוט המשולש

צירוף מחלל שבת למניין

במשנה ברורה (או"ח סי' נה ס"ק מו) כתב בשם הפמ"ג שעל אף שמי שעבר עבירה לתיאבון מצטרף למניין, מכל מקום מי שעבר אפילו על עבירה אחת להכעיס, או שהוא מומר לעבודה זרה או לחלל שבת בפרהסיא, דינו כעכו"ם ואינו מצטרף.

כך כתב גם בשו"ת מלמד להועיל (ח"א סי' כט) עפ"י הפמ"ג והחכם צבי שהמחלל שבת אינו מצטרף למניין. אך כתב שהמקיל לצרף אנשים כאלו למנין יש לו על מי לסמוך, עפ"י דברי הבניין ציון (הו"ד לעיל), אך מי שיכול לילך לבהכ"נ אחר בלי להכלים איש, פשיטא דמהיות טוב שלא יסמוך על היתר זה, ויתפלל עם אנשים כשרים.

ובמנחת שלמה (ח"ב סי' ד אות י) כתב 'רצוי לא לצרף מי שעדיין מחלל שבת בפרהסיא למניין לכל דבר הדורש עשרה'.

ובשו"ת משיב דבר (ח"א סי' ט) כתב, על דבר להצטרף עם המכונים בשם בית יעקב והמה מחללים את השבת בפרהסיא, חלילה להתחבר עמהם בשום דבר השייך לעבודת ה', ואע"ג שמבואר בשו"ע (שם סי' א) שעברין או מי שעבר עבירה נמנה למנין עשרה, זה אינו אלא במומר לדבר אחד, שאע"ג דכתיב (משלי כא כז) זבח רשעים תועבה, מכ"מ הרי מקבלים קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה, כמו שמצאנו בסוגיין, ומכ"ש בתפלה הקלה יותר מקבלת קרבנות, אבל המודה באלילים והמחלל שבת בפרהסיא שאין מקבלין ממנו קרבן משום שמוחזק הוא שלא ישוב עוד, א"כ גם תפלתו תועבה, וא"כ האיך אפשר להצטרף עמו, והרי במקום שתפלתו תועבה אפילו בדיעבד לא יצא ידי תפלה, כדאיתא בברכות (כב:), והאריך שם בחומרת האיסור להתחבר עם כת זו, עיי"ש.

בעניין זה החמיר מאד גם בתשו' דברי דוד (סי' ע) שכתב שכל מי שעשה עבירות כאלו שעפ"י התוה"ק מוטל על הבי"ד לנדונו, אע"פ שלא נידוהו משום שאין כח ביד הבי"ד שבעיר לנדונו, הרי הוא כמנודה ואסור לצרפו למנין עשרה לכל דבר שבקדושה, ומחללי שבת בפרהסיא דינם כעכו"ם לכל דבריהם אף שלא נתנדו בבי"ד, ואין לצרפם למנין עשרה. וכ"כ בשו"ת זכרון יהודה (ח"א סי' ה).

כך פסק גם בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' עו) שמי שידוע שהוא מחלל שבת בפרהסיא ולא רק שיש עליו קול בעלמא, הוי מומר גם אם לא העידו עליו על כך בפני בי"ד בפניו, ואין לצרפו למנין עשרה, ויתרה מזו הוסיף שמה שקצת פוסקים מקילים במחללי שבת בפרהסיא דזמנינו, משום שלא העידו עליהם בפניהם בבי"ד, או משום שנחשבים כתינוקות שנשבו, וכן באלה שאינם מחללים אותה רק במלאכות שהן לצורך פרנסתם, היינו לענין שלא יהיו כעכו"ם להיות יינם יין נסך, אבל שלא לצרפם לעשרה הוי מומרים גם לדעתם.

בגדר מחלל שבת בפרהסיא, כתב המשנ"ב (סי' שפה סק"ד) שהיינו המחלל שבת בפני עשרה מישראל או כשיודע שחילולו יתפרסם בפניהם, ועיין בהגהות רעק"א לשו"ע (יו"ד סי' רסד ס"א), ובשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' עו), וע"ע ברב פעלים (או"ח ח"ב סי' יא), באגרות משה (או"ח ח"א סי' כג), בעניין צירוף מחלל שבת למניין. ובמנחת יצחק (ח"ו סי' ט), דן אם יש להקל בזה באופן שע"י שימונע מלהצטרף עמהם יגרום למחלוקת וחילול השם.

חששות שהתגלו בדורות האחרונים

בספר הברית (ח"א מאמר ו פ"ג) כתב, שכל חומץ יין וחומץ שכר הוא מלא בתולעים קטנים ודקים מאד, ואין יכולים לראות את התולעים בעין, אבל אם נותנים את החומץ בצנצנת נקיה ומניחים אותה על החלון במקום שהשמש זורחת אז רואים אותם בחוש ובעין יפה, ואין נצרך כלי המגדל את הראות, ורואים סביב השפה העליונה של הצנצנת תולעים רבים מאד אשר יתנועעו וירוצו אנה ואנה כדגי הים. והטעם לזה כיון שאי אפשר שיהיה חומץ בלתי אם התקלקל המשקה תחלה ויתעפש עד חומצתו, וכל המתעפש בטבעו מהוה תולעים, ולכן לא יועיל לסנן אותו כי כל בגד וכל דבר אשר יעבור בו החומץ יעברו בו ג"כ התולעים, כי כמעט כל עצמות החומץ אינו כי אם תולעים דקים וחי בהם, וכשנותנים החומץ על איזה מאכל הרי פורשים התולעים ממקום גידולם ואסור לאכלם מצד הדין משום שרץ השורץ, לכן לא תאכל עליו חומץ עד שתבשל תחלה החומץ כדי שימותו התולעים ואחר כך מועיל הסינון.

בבן איש חי (שנה שניה פרשת בהר בחקותי ס"ה) הביא דבריו להלכה, וכתב שלכן הרוצה להשתמש בחומץ יבשלנו תחלה בישול שהיד סולדת בו, ואחר שירתח יסננו, ובימות החורף יבשל ויסנן בערב שבת לצורך השבוע כולו, ואם ישאר יותר משבוע יחזור ויתלע, לכך בכל ערב שבת יסנן, אבל בקיץ שהואיר חם קרוב יותר להתלע, לכך לא יבשל ויסנן אלא רק לצורך חצי שבוע דוקא. בבית אדם (שער איסור והיתר כלל לד) האריך בדברי ספר הברית, וכתב שמה שכתב לאסור כל חומץ הבל הוא, שהרי התורה אמרה בנזיר (במדבר ו ג) חומץ יין כו' מכלל דלאחריני שרי, וכן כתוב ברות (ב"ד) וטבלת פתך בחומץ, וכי התורה תסתום באיסור לאו ולמה לא תפרש חומץ מבושל או לומר בעל פה למשה רבינו ע"ה הלכה למשה מסיני שהחומץ צריך בישול. ומסיק שאין לאסור אלא מין חומץ שכשנותנים אותו נגד השמש רואים בו תולעים ממש, ואין כל חומץ כך.

והנה בביאורי מהרש"ל לסמ"ג (ל"ת קיא) כתב שפעם אחת יצאו תולעים בחומץ, והורה המהרש"ל שצריך לבדוק את החומץ, ולא הסכימו הלומדים. וכתב בשו"ת בית ישראל (לאנדא, יו"ד ח"ב סי' ז) שנראה מזה שרק פעם אחת נתהווה שהיו תולעים בחומץ, אבל תמיד היו אוכלים את החומץ בלי בדיקה. ואם כדברי ספר הברית שלעולם יש בחומץ תולעים, יקשה איך יתכן כדבר הזה שאכלו תמיד את החומץ, והרי אין הקב"ה מביא תקלה אפילו על ידי בהמתם של צדיקים במידי דאכילה, ואיך יתכן שנכשלו מבלי דעת לאכול חומץ עם תולעים כל ימיהם. וכן קשה על כל הראשונים הצדיקים, דאטו עד שנתחבר ספר הברית ונתפרסם בעולם נכשלו ח"ו הצדיקים באיסור תולעים, שהרי נראה מדברי הראשונים שלא ידעו מזה. והביא שכן הקשה בספר בן אברהם (אבוקארא, סי' נ אות מב), והוכיח מזה בבן אברהם שלדעתם אין איסור באכילת התולעים הנמצאים בחומץ שאין מועיל לסננם, שכיון שהם עוברים עם החומץ במסנת הרי הם בכלל המשקה ומותרים הם. ובגוף דברי הסוברים שאסור לאכלם עד שיבשלו אותם הקשה מה מועיל הבישול, שאף שהבישול הורג התולעים מכל מקום מסתבר שגם אחרי שמתו הרי הם עוברים עם החומץ במסנת, ואם כן עדיין אסור לאכול החומץ כיון שגם תולעים מתים אסורים באכילה. ומה שאין רואים את התולעים נגד השמש אחרי שבישלו את החומץ, הוא כיון שאין הם ניכרים לעין אלא על ידי שהם רוחשים אנה ואנה, ואחרי שמתו אינם רוחשים עוד ולכן אין רואים אותם, ומכל מקום ודאי נמצאים הם שם כמו קודם שמתו. ולכן אם היה אסור לאכול תולעים אלו שבחומץ היה אסור לאכלם גם אחר הבישול, ולדינא מותר לאכלם כמו שמוכח מכל הצדיקים שהיו אוכלים אותם, שהרי אין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים במידי דאכילה.

שימוש ב'שמות' ובספר יצירה

בסוגיין הובא על רבי פנחס בן יאיר שהלך לפדיון שבויים וציווה על הנהר 'חלוק מימך', ובתחילה הנהר לא הסכים עד שאמר לו וכו' ואז נחלק הנהר.

והנה **בספר העקרים** (מאמר ראשון פ"ח) כתב, 'השמות הם ככלי אומנות של מקום, כי בכוחם שיעשו בהם אותות ומופתים, ומי שמשתמש בהם כרצונו של מקום כנביאים, או לכבודו של מקום כחסידים, הוא אהוב למעלה ונחמד למטה, ואינו מת בחצי ימיו, ואינו נופל ביד שונאיו.

אבל מי שישתמש בהם מדעת עצמו ושלא לכבודו של מקום, הוא נכרת בחצי ימיו ונופל ביד שונאיו, וסוף שיחתום ברע, אמרו רז"ל (אבות פ"ד מ"ה) ודאשתמש בתגא חלף, והרי זה כמי שגנב טבעתו או כליו או חותמו של מלך ומשתמש בהם שהוא חייב מיתה, ואפילו ישעיהו שהיה נביא אמת לפי שהזכיר שם מן השמות להנאת עצמו כמו שארז"ל (יבמות מט:) אמר שם ואבלע בארזא נענש ונפל ביד שונאיו והרגוהו, והבן זה מאד כי בדבר הזה יבחן עונש המשתמש בשמות שלא ברצונו של מקום, בשימות מיתה משונה או יכרת בחצי ימיו, וזה הדבר נבוכו בו רבים, ולא ידעו איך אפשר שישתמשו הפריצים בשמות ויגיע המעשה על ידיהם אחר היות הנביאים משתמשים בהם לפי מה שנמצא לקדמונים. והכלל בזה כי הכל הולך אחר החתום'.

היעב"ץ בספרו מגדל עוז (אבן בוחן אות ט) הביא דבריו, וכתב שבדבריו מבואר עונש המשתמש בשמות להנאתו, שאינו נפטר מן העולם בשלום, וכמבואר **בספר חסידים** (סי' רה). חז"ל הכניסוה בכלל ה' כשפים ואמרו שיש בהן מותר לכתחלה, מ"מ לא לכל אדם אמרו, אלא למי שראוי והגון ועושה לכבוד השי"ת, וכמו שאמרו על ר"ע הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי, ושלשה האחרים [שנכנסו לפרדס בהשבעות] אע"פ שהיו מגדולי ישראל לא יצאו בשלום. והאר"י ז"ל קרוב לזמננו היה, ומפורסם בעולם כמה היה כחו גדול לפעול בכח יחוד השמות, אך מנע ג"כ מהשתמש בשמות, רק לכיון בהם במחשבה בלבד, אמנם בעוונותינו הרבים עתה כבתה גחלת אותה חכמה אין אתנו יודע עד מה.

והנה כתב **השו"ע** (יו"ד סי' קעט ס"ו) אוחו את העינים אסור, וע"י ספר יצירה מותר, אפילו לעשות מעשה. וכתב **הש"ך** (שם ס"ק יח) בשם הט"ז, וע"י ספר יצירה מותר לעשות לכתחילה דשמות הקדש הם, והש"י נתן בהם כח שיוכלו לפעול על ידיהם החסידים והנביאים, והפעול בהם מראה גדולתו וגבורתו של השם יתברך שמו, אך שיתעסקו בהם בקדושה ובטהרה ולצורך קדושת השם או לצורך מצוה רבה, אשר לא נמצא זה בדורות הללו בעו"ה ואפי' בזמניהם מצינו שנענש ישעיהו ע"ז, וכ"ש בזמן הזה שאי אפשר לנהוג בטהרה ובקדושה ורחמנא ליבא בעי, והוסיף הש"ך ודבריו נכונים וכן נמצא בכמה מחברים דורשי רשומות, שאין להשתמש בשמות הקדש כי אם לצורך מצוה רבה ודאשתמש בתגא חלף, וכן כתב **הרמ"א** (יו"ד סי' רמ"ו סוף סכ"א) ודאשתמש בתגא חלף, "א זה המשתמש בשמות הקדוש, גם בספרי המקובלים מבואר שעוון גדול הוא המשתמש בשמו, ע"כ המונע יבורך.

כמה מעלות הם שיעור י'ד סולדת בו'

בפוסקים מבואר שקיימא לן בית השחיטה צונן הוא, וגם למאן דאמר 'רותח הוא' אין היד סולדת בו כמבואר בגמ' שאין הסכין בולע אלא בגמר השחיטה שרק אז רותח אותו מקום, אבל לפני גמר השחיטה ליכא כלל שום פלוגתא, ומודו כו"ע שהוא צונן ובהיא שעתא אין הסכין בולע כלום, ומבואר בראשונים (ריטב"א שבת מב.) שגם למ"ד בית השחיטה רותח מ"מ 'לא רותח הוא שהיד סולדת בו'.

בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' צא) כתב שהיות ולא נזכר כלל בפוסקים שום חילוק בין סכין ששחט בה בהמה לסכין ששחט בה עוף, פשוט וברור ששקולין ניניהו ואין שום מקום לחלק ביניהם.

אם כך נוכל להוכיח ששיעור י'ד סולדת בו' הוא לא פחות מ45 מעלות, שהרי בזמננו ידוע ומפורסם ששיעור מדת החום של אווז חלוק מבני אדם שהם בערך שלושים ושבע מעלות, וגם לא כשור ופרה שאין החום שלהם עולה על ארבעים מעלות, אלא מדת החום של ארווז בריא הוא קרוב לארבעים וחמש מעלות, והדם היוצא מבית השחיטה עולה לפחות במעלה אחת, וכשהוא חולה עולה החום לפחות בשתי מעלות, וכיון דחזינן בגמ' שבשעת גמר שחיטה חיים טפי ואפי"ה קיי"ל שהוא צונן, וגם לא נזכר שיש חילוק בין שוחט בריא לשוחט חולה, א"כ אפשר דמוכח שעד ארבעים ושמונה מעלות ג"כ חשיב צונן, אך אף אם יתברר שאווז לא חיימי טפי בשעת שחיטה, גם לא נדון מאלו המקרים שהחום עולה אצלם כשהם חולים, מ"מ כיון שדבר זה עכ"פ פשוט וברור שאין לחלק בין סכין ששחט בה שור ובין סכין ששחט בה אווז, וגם בשוחט את האווז נקטינן דבתחלת שחיטה הוה לכו"ע צונן גמור ואין הסכין בולע כלום, א"כ מוכח ודאי דעד שעור של ארבעים וחמש מעלות אין לחוש כלל דשמא היד סולדת בו.

ועיין בטור (יו"ד סי' קה) בשם **הרשב"א** שאינו מחלק בין חום בית השחיטה לבין חום מחמת האש, משמע קצת דכך הוא בכל השחיטות ולא רק בבקר וצאן, גם ע"ש בראש יוסף שכתב: דאילו היתה היס"ב מהחום של בית השחיטה היה ודאי חשיב לכו"ע רותח, ולא נחלקו אלא אם טבע של בית השחיטה לבלוע אף בחום שהוא פחות מהיס"ב.

אולם **באור לציון** (ח"ב פ"ל סי' יב) העיר שאיך אפשר להכחיש המוחש שכרסו של תינוק נכוית בארבעים מעלות. ומ"מ כתב שאף שמארבעים מעלות יש לחוש דחשיב יד סו"ב, אין זה ודאי שהיד סולדת בו עד כשמנים מעלות, שהרי **הבן איש חי** (שנה ב' פרשת בא אות ה) כתב, נקיט האי כללא בידך כל היכא שזה החמין ראוי לשתיה או לאכילה שאין האדם נמנע מכוח ריבוי חמימותו הרי זה בכלל יד סולדת בו, ועיי"ש במה שהקשה על ראיית המנחת שלמה.

כיוצא בזה כתב **באורחות רבינו** וע"ע בבירור הלכה (סי' שיח עמוד קעא), ו**בשו"ת אגרות משה** (או"ח ח"ד סי' עד אות ג) מה שכתבו בזה.

סגולה לידע לכתוב חידושי תורה

אמר רב יהודה אמר רב, תלמיד חכם צריך שילמוד ג' דברים כתב, שחיטה, ומילה. ורב חנניא בר שלמיא משמיה דרב אמה, אף קשר של תפילין, וברכת חתנים, וציצית. ובספר **אומר השכחה** (אות יד) תמה מדוע לא הביאו הפוסקים דין זה.

בביאור מה שאמרו שצריך לידע 'כתב', כתב רש"י (ד"ה כתב) שידע לחתום שמו אילו ישב בדין או לעדות. **ובים של שלמה** (פ"א סי' טו) כתב פירש"י 'כתב' לכתוב, שידע לחתום שמו. ופשיטא שיכול לחתום, אלא שיכול לכתוב שו"ת ופסקי דין ואף אגרת שלומים בצחות לשון נאה לת"ת.

ברש"ש (שם) כתב שצריך ללמוד לאמן ידיו בכתיבה ישרה ונאה להיות לעזר כנגדו כאשר יצטרך לכתוב שו"ת ואגרות שלום, וכיוצ"ב, אולם לבסוף הסיק הרש"ש כפירושו של המהרש"א שהכוונה לכתיבת סת"ם.

והנה בילקוט מעם לועז (אבות ה ה) כתב על סוגיין, שכשידע הת"ח מלאכה זו של כתיבת חידו"ת, תרבה הדעת בישראל לדורו ולדורות הבאים, והביא בשם המחזור ויטרי (מילה סי' תקז) שהיה מנהג בזמן בעלי התוס' להניח קולמוס תחת כר התינוק לסימן טוב שידע לכתוב חידושי תורה.

וזה לשונו של **המחזור ויטרי** (שם) מנהג לאחר המילה לזמן קרוב שירצו יאספו עשרה. ויקחו חומש. והקטן בעריסה מלושב כיום המילה בתפארת ונותנין הספר עליו ואומ' יקיים זה מה שכתוב בזה. ואומר ויתן לך. וכל פסוקי הברכות עד ואז תשכיל. וקסת וקולמוס נותנין בידו כדי שיזכה להיות סופר מהיר בתורת ה'.

סמיכה על רוב במקום סכנה

בספר **לב ים** (או"ח סי' טו) הביא ראייה מפירוש רש"י בסוגיין (ד"ה ואין) שכתב, ואילו ספק מים מגולים, כגון צלוחית שהניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה, אע"ג דאיכא למימר אדם נכנס לשם וגילה אותה, או שאר שרצים גילו אותה, שאין בהם סכנה, והו"ל נחשים מעוטה, תלינן בנחשים, ואסורה. ומזה הוכיח דלא סמכינן על הרוב במקום סכנה. כיוצא בזה כתב גם **הנודע ביהודה** (מהדו"ק אבהע"ז סי' י), והביא ראייה מפירוש רש"י הנ"ל.

אולם **בשו"ת תורת חסד** (לובלין, אבהע"ז סי' ה) הביא ראייה זו ודחאה, שהרי בסיום הדברים כתב רש"י, ואי נמי פשיטא ליה שהוא עצמו גילה אותה, ושהה בגילוי כדי שיכול נחש לשתות מהן, אמרינן לקמן דאסירי, ואע"פ שמצאה כמו שהניחה. עכ"ל. הרי שאף באופן שהוא ודאי שהגילוי היה על ידו, אסור, ומשום שכיון שיש שהות לנחש לשתות הדר הו"ל ספק שקול. ובודאי שאף מ"ש רש"י בתחלת דבריו מיידי שהיה שהות כ"כ כדי שיכול הנחש לשתות, וא"כ אף אם אדם גילה אותה, אכת' חיישינן לשת"ת הנחש, ואין כאן רוב גמור להיתרא, ומעתה אין ראייה מפרש"י הנ"ל, דחיישינן לסכנה אף במקום שהרוב להיתר.

נטילת ידים ממים מגולים

הגר"ח פלאגי בספרו **כף החיים** (סי' ח אות יא) כתב בזה הלשון, נטילת ידים שחרית אין ליטול ממים מגולים וכן ראוי להזהר בכל הנטילות, ויש מדקדקים לכסות פי הכלי ובית היד, ומה טוב כשהוא של מתכת שיש להם כסוי מיוחד.

ובשו"ת לב חיים (ח"א סי' סב) האריך בנידון זה, והביא בשם **השלמי צבור** (דף יח:) שלא החמירו אלא בשתיה בלבד, אולם בספר בתי כנסיות (או"ח סי' קס) ובספר **חיים מדבר** (או"ח סי' א) תמהו על דברי השלמי צבור מדברי הגמ' בעבודה זרה (ל:) תנו רבנן, מים שנתגלו, הרי זה לא ישפכם ברשות הרבים, ולא ירביץ בהן את הבית, ולא יגבל בהן את הטיט, ולא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חברו, ולא ירחץ בהן פניו ידיו ורגליו. הרי שמפורש בגמ' להדיא איסור לרחוץ ידיו במים מגולים, אך למעשה כתב בספר חיים מדבר שבזמן הזה אפשר להקל בדין זה במקום שאין נחשים מצויים, כמבואר **בשו"ע** (יו"ד סי' קיז) לעניין שתיית מים מגולים שכיון שאין הנחשים מצויים בינינו אפשר להקל.

משקים מגולים הנתונים בארון

הפוסקים דנו בדינם של משקין שנשארו גלויים בלא כיסוי, אולם היו מונחים בתוך ארון או במקרר שלא יתכן שנכנס שם נחש, האם הם אסורים משום שהכלי שהמשקין בו היה מגולה, או שמא כיון שהם היו מונחים בארון סגור או במקרר מכיון שאין מציאות שיבוא לשם נחש הרי הם מותרים.

בספר **שמירת הגוף והנפש** (סי' מד) הביא שהחזון איש החמיר מאד במשקים שנתגלו, ואפילו גם על ספק גילוי, אך הוסיף שם שכשהשאירו משקין מגולין בהמקרר הורה החזו"א שיש להקל דנחשב מכוסה.

וביאר שם דטעמו של החזו"א משום הקור שבמקרר דאין הנחש נכנס למקום כ"כ קר. אולם יש מן הפוקים שכתבו שעיקר הטעם של החזו"א להקל במקרר הוא מפני שאין מציאות שיבוא לשם נחש, וממילא מותר אליבא דידיה גם בכה"ג בארון סגור כשנמצא במקום שמור כזה שלא יתכן שיכנס שם נחש.

והנה **בשו"ת מנחת יצחק** (ח"ט סי' פה) נשאל אם היו משקין מונחין תחת ארון או שולחן שאינו גבוה ג' טפחים מן הארץ אם דינם כמכוסים כיון שאמרינן לבוד בכל מקום שיש חלל של פחות מג' טפחים והרי זה כאילו אין הפסק במחיצה ואם כן על פי דין הרי המשקין נחשבים לסגורין על ידי מחיצה.

וכתב שלדעתו אין כאן ספק דבמה שנוגע לחששא מחמת המציאות לא מהני בזה דין לבוד, ולכן הכא לענין דשמא שתה ממנו נחש לא מהני כיסוי דמצד הדין רק כיסוי שמצד המציאות.

ראיה לכך הביא מהמשנה בתרומות (פ"ה מ"ז) המשמרת של תרומה אסורה משום גילוי, דת"ק ס"ל דאע"ג דהכלי התחתון מכוסה במשמרת יש בו משום גילוי, שהארס עובר דרך המשמרת ורבי נחמיה מתיר משום שהארס צף ואינו עובר, אבל משום דהמשמרת הוי כיסוי מצד הדין דאין בין נקב לנקב ג' טפחים לא ס"ל לשום מאן דאמר להתיר, כיון שיש כאן נקבים קטנים שאפשר במציאות להארס לעבור חיישינן.

'כפרות' שנמצא בה טריפה

מנהג ישראל לקחת בערב יום כפור תרנגול לזכר ותרנגולת לנקיבה, ולסובבה סביב הראש ג' פעמים, ולומר זה חליפתי זה תמורת וכו'.

מקור המנהג הוא לזכר שעיר המשתלח שהכהן הגדול התוודע עליו על כל עוונות בני ישראל, ולאחר מכן שלחוהו לעזאזל.

בספר קצה המטה (על המטה אפרים סי' תרד ס"ק יב) הביא בשם ספר **תורת אביגדור** (או"ח סי' תרה) ובשם השלחן שלמה, שאם נמצאת התרנגולת שלקחו ל'כפרות' טריפה, יעשה סדר הכפרות בעוף אחר, דוגמת קרבן שנמצא טריפה, וכתב ה'קצה המטה' שכן מסתבר, ובפרט לפי מה שמבואר בדברי האר"י הק' שעניין הכפרות הוא כעניין שעיר המשתלח, ומבואר **ברמב"ם** (עבודת יו"כ פ"ה ה"ח) שטריפה פסול לשעיר המשתלח.

אולם הביא בשם **השדי חמד** (מערכת יו"כ סי' א אות יג) ו**שו"ת כנף רננה** (סי' נט) שאין צריך לקחת אחרת לכפרה, היות שעיקר עניין הכפרות הוא כדי שיתן אל ליבו שכל המעשים שעושה בכפרה זו היה ראוי לעשות לו על גופו, ועוד כדי שיתן דמי הכפרה לעניים, והיות ואף אם התרנגולת טריפה מתקיימים שני עניינים אלו, על כן יוצא גם בהם ידי חובתו. אולם אם התרנגולת נטרפה בשחיתה, לכו"ע יקח כפרה אחרת. וכך כתב גם בשער הכולל (פמ"ד סוף אות ב) **ובפסקי תשובה** (ח"א סי' קב).

כיוצא בזה **באשל אברהם** (מהדו"ת סי' תרה) כתב, שאם נמצאת התרנגולת שלקחו לכפרות טריפה, לא הפסיד האדם כפרתו, כשם שאמרו במסכת קידושין (סו.) שחלל שעבד עבודה בבית המקדש, בדיעבד עבודתו כשרה, ולמדו זאת מהפסוק 'ברך ה' חילו'.

הגאון ר' מאיר אריק בהגהותיו לאשל אברהם (שם) כתב, שדין זה מפורש בדברי הגמ' בזבחים (קד.) שקרבן שנמצא טריפה, מרצה, כיון שלא נודע זאת מקודם, וכמבואר **ברא"ש** (חולין פ"ז סי' לז) שכן נוקטים להלכה. [בשערים המצויינים בהלכה סי' קלא קו"א ס"א] ביאר שעל אף שאמנם דעת **הרמב"ם** (פסולי המוקדשין פ"ט ה"ט) שקרבן שנמצא טריפה אינו מרצה, ובאמת מטעם זה נקט ה'תורת אביגדור' שיש לקחת עוף אחר לכפרות, מ"מ דעת הר"מ אריק שבמנהגי כפרות יש להקל כדעת הרא"ש].

בעניין זה נשאל גם **בשו"ת תורה לשמה** (סי' קנה) והשיב, שנראה שודאי לא ראוי לקחת לכפרות תרנגולת שיש בה טריפות בגלוי, אך אם נמצא בה לאחר ששחטוה טריפה פנימית שאינה נראית מבחוץ, אין צריך להביא תרנגולת אחרת לכפרות.

ראייה לכך הביא מהמבואר בסוגיין על שעיר המשתלח וכמו שכתב האר"י שהם דוגמתו, שאף שיתכן שיש בו טריפות בפנים שהרי אין בודקים את גופו בפנים מ"מ הוא מכפר.

בטעם הדבר כתב הבן איש חי, שהיות ועיקר התיקון והכפרה הם ע"י שחיתת התרנגולת, על כן אין חילוק אם היא נמצאת טריפה או לא. אך מכל מקום כתב שכל שבדקנו ונתברר אח"כ שהתרנגולת טריפה, הרי הטריפה לפנינו וראוי לקחת אחרת לכפרות, היות שהתיקון ע"י שחיתת התרנגולת, נעשה באופן מועיל יותר כשהתרנגולת אינה טריפה, שהרי שחיתה כזו מתירה את התרנגולת באכילה לישראל.

כפרות

אלא מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו אף אני מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו מכאן לת"ח שאמר דבר הלכה שאין מזיחין אותו כו'

מה שאמר מקום הניחו לו להתגדר, ולא הספיק לו לומר הניחו לו דבר זה להתגדר בו, דמאי ענין מקום לכאן, אלא שרצה לומר שכל אשר יש מקום מיוחד לאיזה דבר אין ראוי לדבר אחר לכנס להשיג גבולו ומקומו הראוי לו, ולכך הניחו לו מקום שלו. ומה שנקרא כתיבת נחש הנחושת מקום אשר הונח ליחזקיה, הוא זה כי מן הדין אין זה בכלל ואשריהם תגדעון הנאמר על דבר שנאסר במה שנעבד דהיינו עבודה זרה או אשרה שהיא של העובדים אותה כמובן ואשריהם, אבל נחש הנחשת אין יכולים עובדיו לאוסרו כי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, רק שכתת אותו יחזקיה משום מיגדר מלתא, שלא יטעו אחריו עוד, וזהו המקום שהניחו לו אבותיו ביחוד, כי הוא היה מתחזק ומתאמץ תמיד לתקן המכשולות לגדור ישראל שלכך נקרא שמו יחזקיה, לפיכך שייך לומר בזה מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו, כלומר כי מקום זה שייך לו ואין אדם נכנס למקום חבירו.

(באר הגולה למהר"ל מפראג)

ישראל קדושים הן יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה

איך קרא את זה קדוש, שיש לו ואינו רוצה (עין תוספות שם אעפ"כ נקרא קדוש שעושה מפני הבושה) אכן, ישראל קדושים הן מצד האבות, שהן בני אברהם יצחק ויעקב, כאשר פירש רש"י בפרשת ראה (דברים יד ב) עם קדוש אתה לה' אלוקיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים, וכתב רש"י, קדושת עצמך מאבותיך ובך בחר וכו'. כלומר, אותך בחר שעל ידי עבודת ה' תוסיף על אותה הקדושה שהיא לך מאבותיך, הקדושה המצווה לך בפסוק קדושים תהיו, ובזה תהיו סגולה מכל העמים. ומובן שאי אפשר לדרוש מכל אחד פעולות שוות ומדרגות שוות.

(אהלי יעקב להר"י מהוסיאטין)

דאמר רבי חמא בר חנינא גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן

זהו מיתת נשיקה, כמו ישראל אצל הר סיני, נפשי יצאה בדברו, בסוד ישקני מנשיקות פיהו, והוא כשמתגלה לנשמתא דבר שלא הורגל בו, וכמעשה דג' חברים. אבל משה הורגל, לכן אמרו קרב אתה ושמע, שהיה להם למעלה ממדרגתם. לכן, אם יוספים אנחנו לשמוע כו' ומתנו, ובשעת מיתתה אז תוסף רוחם ולכן יגועון בזה הנשיקה, ולכן גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, שזוכין מה שלא זכו בחייהן.

(יהל אור להגר"א ביאור ההיכלות היכל ו')

מבצעי שבוע הספר

עד 20% הנחה

על מגוון ספרי 'עוז והדר'

הזדמנות
אחרונה לפני
עליית
המחירים

פנינים שפה ברורה

מחיר רגיל ~~₪ 79~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 71**

כך שפה ברורה

מחיר רגיל ~~₪ 99~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 90**

פנינים מתיבתא

מחיר רגיל ~~₪ 79~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 71**

כך מתיבתא

מחיר רגיל ~~₪ 106~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 99**

חמשה חומשי תורה
ספורנו המבואר

מחיר רגיל ~~₪ 240~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 198**

ש"ע הרב קטן

מחיר רגיל ~~₪ 99~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 90**

פנינים משנ"ב
המבואר

מחיר רגיל ~~₪ 74~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 68**

כך משנ"ב המבואר

מחיר רגיל ~~₪ 93~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 86**

ש"ע בחלב
בשר המבואר

מחיר רגיל ~~₪ 112~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 99**

ירושלמי מקוצר
סדר זרעים 3 כרכים

מחיר רגיל ~~₪ 330~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 297**

תוספי תוספות
מכות

מחיר רגיל ~~₪ 46~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 42**

תוספי תוספות
ביצה

מחיר רגיל ~~₪ 51~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 48**

שני לחות הברית

מחיר רגיל ~~₪ 193~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 170**

שיטה מקובצת
6 כרכים

מחיר רגיל ~~₪ 193~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 170**

ערך השולחן

מחיר רגיל ~~₪ 393~~

מחיר מבצע לשבוע הספר **₪ 350**

המבצע עד לתאריך י"ג תמוז תשע"א

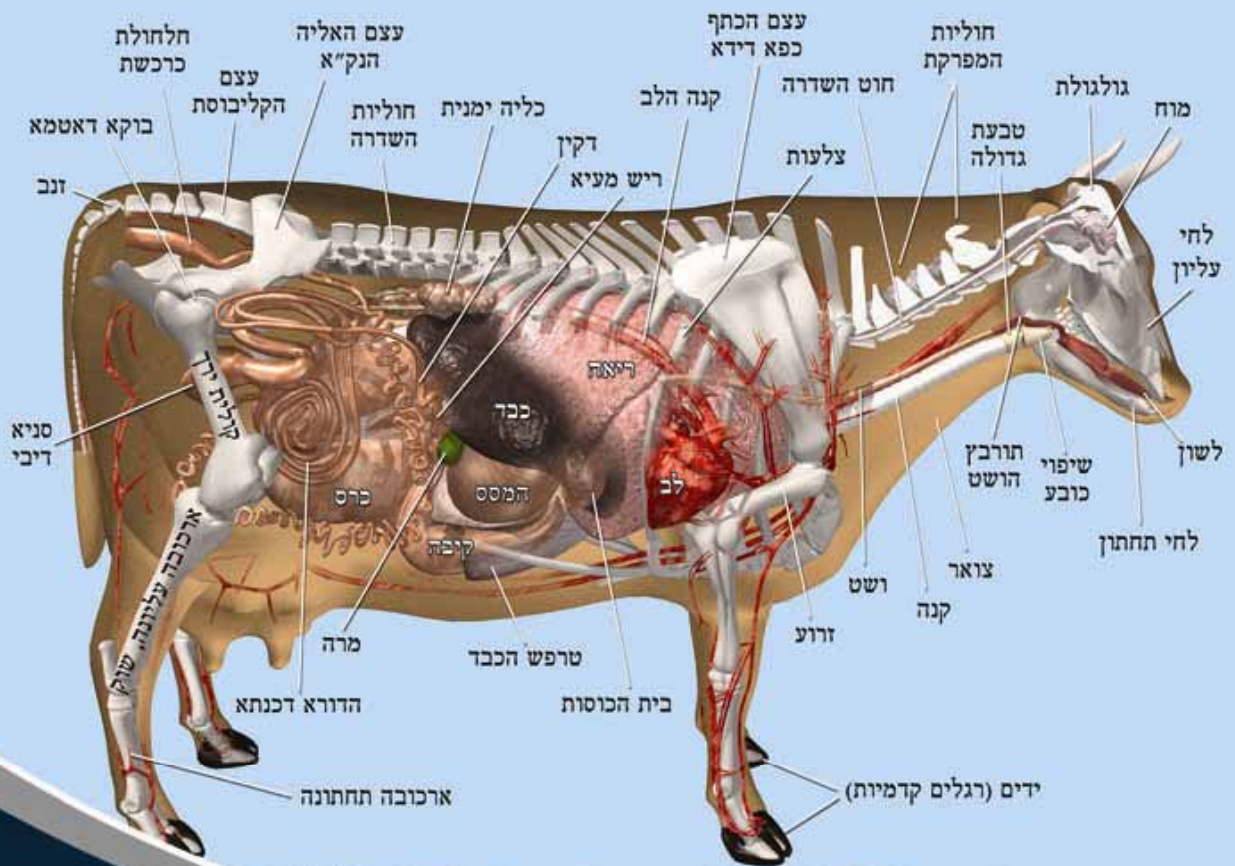
להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

עוז והדר

למי שבאמת רוצה ללמוד מסכת חולין

הפעם הראשונה

שכולנו לומדים חולין,

גם מי שלא לומד דף היומי מוזמן ללמוד ולהבין בפעם הראשונה.

מתיבתא

סדר קדשים החדש של 'עוז והדר' אוצרות נבחרים של ביאור ופשוט, עיון, אגדה והלכה, הקדמות מאלפות לכל נושא אלפי איורים וציורים מרהיבים להמחשת הגלמד

שפה ברורה

סדר קדשים החדש של 'עוז והדר' ביאור ייחודי המקל על הבנת הגלמד הקדמות מאלפות לכל נושא אלפי איורים וציורים מרהיבים להמחשת הגלמד

דף היומי

סדר קדשים החדש של 'עוז והדר' אלפי איורים וציורים מרהיבים להמחשת הגלמד

המהפך של מתיבתא מבית עוז והדר בהבנת מסכת חולין

להשיג בחנויות הספרים המובחרות מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה